

ANA VALLÉS

A AUTORA DAS PERSOAS

ANA VALLÉS LEVA ÁS SÚAS COSTAS MÁIS DUNHA VINTENA DE MONTAXES TEATRAIS AO LADO DA COMPAÑÍA MATARILE TEATRO, UN DOS PROXECTOS ESCÉNICOS GALEGOS DE MAIOR DIFUSIÓN E PRESTIXIO FÓRA DE GALICIA. TRAS ANOS DE TRABALLO, SABOREA AGORA O RECOÑECIMENTO Á SÚA TOTAL ENTREGA E AO SEU TALENTO. E SEGUE ADIANTE, IMPRIMINDO CARÁCTER, PAIXÓN, ENERXÍA E ENTUSIASMO RENOVADO A TODO O QUE ASINA. Á ANA VÉMOLA COMO A ETERNA PRECURSORA, COMO A AUTORA QUE PREFIRE AS PERSOAS SOBRE AS PERSONAXES, COMO A PIONEIRA NA APOSTA POLA INTERCONEXIÓN DE TODAS AS LINGUAXES ESCÉNICAS, COMO A MESTRA NO MANEXO DA CREACIÓN COLECTIVA. VÉMOLA, SOBRE TODO, ENTREGADA AO LÍMITE, SINCERA E COHERENTE COA SÚA TRAXECTORIA E CO SEU ESTILO.

Dende 1986 en que se fundou e ata hoxe Matarile Teatro é mostra da interrelación que existe entre teatro, música e danza, non si?

Matarile é unha cousa parella que creamos Baltasar Patiño e máis eu a partir do noso taller de marionetas. Buscábamos outras formas de facer teatro e a min sempre me gustou máis a danza. Teño xa o disco raiado de dicir que o teatro non é só a literatura escrita. Para min a palabra ten tanta importancia como calquera outra cousa e paréceme máis suxestiva a imaxe dun corpo que o que me di. En danza eu sempre vin creación, que é o que máis boto en falla no teatro; non dicir "imos facer tal obra", senón "imos facer, imos facer". Porque o teatro hoxe en día está hiperligado á palabra e a min paréceme un lugar privilexiado de liberdade para amosar moitas linguaxes.

Cando recordas un sono, lembras unha sensación, unha imaxe, cores... pero que palabras! A palabra por si soa non é nada.

Dende a vosa primeira obra, *O cumpreanos da infancia, ata Truenos & misterios* hai quizais unha evolución cara á premisa fundamental que define o teatro de Matarile: facer teatro para as persoas. Que se entende por iso?

É un discurso recente polo que agora aposto totalmente. Antes falaba máis de figuras, escribía guiños, pero agora fago todo o traballo cos actores en escena durante o proceso. O meu teatro evolucionou nese senso. Nunca traballei sobre personaxes, porque non me gusta, paréceme que a idea dun personaxe de ficción sobre un escenario non nos di nada. Prefiro afondar máis sobre as peculiaridades persoais dos actores. En-

"CANDO RECORDAS UN SONO, LEMBRAS UNHA SENSACIÓN, UNHA IMAXE, CORES..., PERO QUE PALABRAS! A PALABRA POR SI SOA NON É NADA"

tón, hai como un equilibrio no proceso entre o que eu quero contar e o que me poden achegar os actores.

É o actor, entón, unha peza chave na súa forma de entender o teatro. Podemos dicir que interpretan en tanto en canto que senten, que son persoas?

Por suposto. Basean as súas interpretacións nas súas propias formas de ser, pero iso non quere dicir que se poñan en escena e listo. Hai un traballo duro de selección en que eu escollo o que me parece interesante do persoal, porque penso que o que separa o que é absolutamente persoal e non interesa a ninguén do que é persoal e transcende é unha liña moi delgada. Entón iso é o que hai que ir buscando.

De que forma determina isto o seu papel como directora?

É un papel estranho no que tes que saber que pedirle a cada persoa. Eu busco ou intúo formas coas que quero traballar. Os ensaios fanse todos a base de improvisacións nas que se vai sumando material día a día. Antes de empezar ese período de encontro, escribílles aos actores tres cartas nas que vou recompilando material: fotos, esbozos de escenas, diálogos, películas, reflexións e cousas que me andan pola cabeza e que me serven para buscar unha forma para ese espectáculo.

Nas súas obras indaga constantemente na esencia do ser humano con reflexións continuas sobre a morte que contrapon a conceptos como o vitalismo. Que relación establece entre eles?

Para min é imposible falar da vida e non falar da morte. A min gústame falar da morte pero dende a reafirmación da vida. E gustaríame que se vira sen dramatismos. Autores aos que admiro como Fellini, Kusturica... tratan esta cuestión. Creo que vivimos nun momento na nosa cultura occidental en que a arte pesimista ten mellor prensa que a optimista, e eu non son optimista, para nada, pero si vitalista. Hoxe en día a comunicación é case

“AO TEATRO NON SE VAI IGUAL QUE CANDO VAS VER UNHA PELÍCULA. TI VAS VER PERSOAS. POR ISO POÑER UN PERSONAXE FICTICIO EN ESCENA A MIN NON ME TEN SENTIDO HOXE EN DÍA”

virtual: anteponse o móbil á conversa, a pantalla do ordenador á relación persoal, a arte virtual á arte do encontro entre as persoas. Eu, en todo, reafirmo o contrario; e por iso, gústame facer celebracións. O escenario é un punto de encontro entre unhas persoas que estamos enriba e outras que están abaixo e iso non se pode obviar. É un encontro entre persoas directo e é dos poucos redutos que quedan na arte. Ao teatro non se vai igual que cando vas ver unha película. Ti vas ver persoas. Por iso poñer un personaxe ficticio en escena a min non me ten sentido hoxe en día.

É defensora tamén do teatro entendido como un espazo de confrontación e intercambio, e ao abeiro desta convicción naceu o Teatro Galán en 1993. O seu peche demostrou que sen o paternalismo as salas alternativas están abocadas a desaparecer?

A autoxestión é complicadísima. A min non me gustaría chamalle paternalismo. Se a administración o ve así, temos un problema. Se aquí houbera un mercado en que fora de consumo cotiá o teatro, a danza, as artes plásticas, non se necesitaría nin o amparo das subvencións. Pero como non hai mercado e o mercado está ao amparo da institución, eu quero un espazo para vivir e iso

significa cartos. Eu creo que herdamos do franquismo unha mentalidade propia da Lei de vagos e maleantes: somos os que viven do conto. Isto aínda non o sacamos da cabeza.

A que dedican o Galán actualmente, como reorientou a súa actividade?

A sala segue a ser a sede da nosa compañía e é o lugar de traballo doutras compañías que nós apoiamos e que a usan para ensaiar. Agora tamén subsiste grazas a que o Centro Coreográfico a través duns convenios nos fai alugueiros para facer residencias dalgunhas das súas producións.

Puxo vostede en marcha o Festival Internacional de Danza “En pé de pedra”, que este ano celebrou a súa 12ª edición. Que lle parecen novas iniciativas como “Vacuo”, do CCG, que continúan nesa liña de facer danza para paseantes?

Isto é resultado de “En pé de pedra”, porque abriu moitos camiños, igual que todo o que se fixo en Galán pola danza que vai na nosa liña de traballo como compañía. E pensamos: imos sacar a danza do teatro para buscar un público potencial. A xente ve, pásao ben, repite. Ese público está aí. Ademais, a danza en Galicia vive un momento

doce coa creación do Centro Coreográfico, co que se abre un marco que non existía. Os bailaríns pódense quedar a traballar aquí, van poder formarse e ofréceneselles mesmo coproducións e unhas condicións moi boas para que aposten por quedar a traballar aquí e por crear compañías.

Que demostra o éxito destes festivais con respecto ao público?

Cousas estupendas. Por un lado, que a arte contemporánea non ten por que ser elitista, senón que é algo que está ao alcance de calquera entendemento. Por outro lado, demostra que se pode recuperar o acontecemento público, que a min me parece fundamental. A idea de festival remíteme á orixe etimolóxica da palabra, festa, celebración. Con “En pé de pedra” prodúcese algo na cidade e na forma en que o público a goza eses días. Non hai barreira entre escenario e espectador. Todos somos protagonistas.

Déanos a súa visión da situación actual do teatro en Galicia.

Para min o máis ilusionante é o que poida ocorrer na danza. Creo que se podería apostar polo teatro igual que se pode apostar pola danza. Tamén cómpre engadir que estaría ben que houbera máis diálogo entre os sectores implicados para saber cara a onde imos e cara a onde queremos ir.

ANA VALLÉS SEN TEATRO

Cinema e teatro-cinema ou teatro?

Cinema, determinado tipo de cinema. Porque como cada vez me interesa menos a ficción, vexo un tipo de cine en que se me achega máis ás persoas, que son miradas case máis de documental que de ficción. En definitiva, certo cine que se achega máis ao documental, por suposto, cine de autor.

Que facemos coa televisión?

É unha pregunta difícil. A televisión é algo moi útil, pero paréceme todo un desastre o que se fai en televisión e entón non só non é útil, senón que me parece que redundamos aspectos peores que se supón que consome o público.

Cal foi a última película que viu?

Café y cigarrillos, de Jim Jarmusch

E o último libro que leu?

Nieve, de Orhan Pamuk

Que música adoita escoitar?

Gústame moito a música. Ultimamente nos espectáculos uso música moi popular porque creo que está na memoria colectiva. Son bastante omnívora coa música. Actualmente o que me encanta son as pachangas, formacións de vento...

Pensada para o teatro ou para consumo propio?

E que está todo mesturado porque en teatro uso a música que a min me gusta.

O tempo libre que lle deixa o teatro a que o dedica?

A nada. A nada particular. Agora hai moito que non teño tempo libre e encantárame ter tempo para perdelo.

Confésenos un vicio, se o ten...

Fumar, declárome fumadora, non penso en deixalo.

Que cidade lle gusta?

Estou pensando en irme vivir a Porto. Porto encántame e Lisboa tamén, porque é a única cidade do mundo á que cheguei e dixen “viviría aquí soa, gustaríame vivir aquí”.

Na oficina, que tal se leva coas novas tecnoloxías?

Fatal, son un desastre.

E na cociña, dáselle ben...

Gústame cocinar con tempo. Sáenme moi ben os arroces e gústame facer sobremesas.

Que lle diría ao espectador que vai ver por primeira vez unha obra de Matarife Teatro?

Díralles simplemente que o tome ou o deixe, igual que se sitúa ante unha fotografía ou ante unha danza, que se sente...

E aos actores que comezan a facer teatro?

Díralle que se deixaran de facer Shakespeare e fixeran algo dunha vez.

De onde vén a súa vocación polo teatro?

Non tiven vocación temperá e cheguei por casualidade, isto cóntoo en *Truenos & misterios*, tamén. Da infancia podo recordar algún libro, algunha película, pero de teatro nada, non me interesaba para nada. Cheguei polas marionetas, por construír marionetas, foi así.